

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 3 april 2020

Mål nr

Ö 2167-19

PARTER

Klagande

Skatteverket

Rättsavdelningen

171 94 Solna

Motparter

1. Dödsboet efter BGA

2. PA

3. AA

4. BA

5. AAn

6. GB

7. MB

Dok.Id 175148

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstادمstolen.se	

8. DB

9. MBr

10. AC

11. GD

12. MD

13. JD

14. UE

15. BE

16. TE

17. AF

18. JG

19. FG

20. BG

21. KG

22. RG

23. NH

24. EH

25. NJ

26. SOJ

27. SJ

28. KJ

29. SK

30. BK

31. KK

32. KL

33. HL

34. PM

35. MN

36. Dödsboet efter TO

37. DO

38. LP

39. LR

40. JS

41. MS

42. US

43. KS

44. BS

45. SW

46. MÖ

SAKEN

Fastställande av utdelningsförslag

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2019-04-08 i mål Ö 5577-18

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med upphävande av hovrättens beslut undanröjer Högsta domstolen tingsrättens beslut att fastställa utdelningsförslaget och återförvisar ärendet till konkursförvaltarna.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Skatteverket har yrkat att Högsta domstolen ska tillerkänna Skatteverket utdelning på den lönegaranti som staten betalat ut i Saab Automobile Powertrain AB:s konkurs med ytterligare 557 299 kr.

De borgenärer som skulle få sin utdelning minskad om Skatteverket fick framgång med överklagandet har beretts tillfälle att svara. Ingen av dessa borgenärer har hörts av.

Konkursförvaltarna har yttrat sig och angett att hovrättens beslut inte bör ändras.

SKÄL**Frågan i målet**

1. Målet gäller tillämpningen av bestämmelsen om statens rätt till utdelning i 28 § lönegarantilagen (1992:497).

Bakgrund

2. I december 2011 försattes Saab Automobile Powertrain AB i konkurs efter egen ansökan. Arbetstagare som hade fordringar mot Powertrain fick under konkursen ersättning från den statliga lönegarantin med sammanlagt 38 567 467 kr.

3. I konkursen bevakade konkursförvaltarna såväl prioriterade som oprioriterade lönefordringar för arbetstagarnas räkning. Skatteverket bevakade bl.a. ett belopp motsvarande det som hade betalats ut till arbetstagarna i lönegarantiersättning. Någon anmärkning riktades inte mot bevakningen.

4. Enligt konkursförvaltarnas utdelningsförslag skulle staten ha rätt till utdelning i konkursen för den sammanlagda fordran med en viss procentsats,

på motsvarande sätt som övriga borgenärer med oprioriterade fordringar. Det innebar att statens utdelning i den delen skulle uppgå till drygt åtta miljoner kr.

5. Skatteverket invände mot utdelningsförslaget och anförde att 28 § andra stycket lönegarantilagen innebär att staten har företräde framför arbetstagaren intill det utbetalade lönegarantibeloppet. Enligt Skatteverket ska bestämmelsen tillämpas på så sätt att statens krav avseende den lönegarantiersättning som utgått för en arbetstagares oprioriterade fordringar ska sammanläggas med hans eller hennes kvarstående oprioriterade fordringar, vilket innebär att lönegarantiregressen måste beräknas för varje arbetstagare för sig.

6. Enligt konkursförvaltarna kan 28 § lönegarantilagen inte förstås på det sättet att staten har rätt till någon del av den utdelning som utgår på arbetstagarens kvarstående fordringar.

7. Tingsrätten fastställde utdelningsförslaget med hänvisning till att staten hade fått betalningsrätt i konkursen för den fordran som hade bevakats.

8. Hovrätten har ansett att de oprioriterade fordringar som staten har med anledning av utbetalad lönegarantiersättning inte ska ges företräde framför arbetstagarens kvarstående oprioriterade anspråk. Dessa fordringar har i stället inbördes lika rätt. Hovrätten har därför avslagit Skatteverkets överklagande.

Den rättsliga regleringen

Lönegaranti

9. Enligt 1 § lönegarantilagen svarar staten för betalning av arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) bl.a. hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs.

10. Vid en konkurs lämnas betalning enligt garantin bl.a. för sådan fordran på lön som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).

Lönegarantiersättning lämnas i viss utsträckning också för uppsägningslön som inte är förenad med förmånsrätt. (Se 7 och 7 a §§ lönegarantilagen.)

11. För varje arbetstagare är lönegarantin begränsad till ett belopp som motsvarar högst fyra gånger prisbasbeloppet. Vidare gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. (Se 9 § lönegarantilagen.)

12. Ordningen med lönegaranti även för oprioriterad uppsägningslön infördes genom en reform 2004 som syftade bl.a. till att förbättra arbetstagares löneskydd i konkurs. Dessförinnan lämnades betalning enligt garantin endast för förmånsberättigade fordringar. (Se prop. 2002/03:49 s. 83 ff.)

Statens regressrätt

13. Statens regressrätt regleras i 28 § lönegarantilagen. Bestämmelsen har följande lydelse.

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären eller gäldenären vid företagsrekonstruktion. Staten inträder dock inte i arbetstagarens rätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).

Utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten upp till detta belopp.

Lönegarantins påverkan på arbetstagarens förmånsrätt

14. Vid bestämmande av i vilken utsträckning en arbetstagare har förmånsrätt för en lönefordran ska lönegaranti som betalats ut för en fordran med förmånsrätt räknas av (12 a § förmånsrättslagen). Bestämmelsen infördes i samband med att statens förmånsrätt avskaffades. Syftet var att arbetstagaren inte skulle kunna göra gällande en större förmånsberättigad fordran än enligt den tidigare regleringen, vilken innebar att staten inträdde i förmånsrätten (jfr prop. 2007/08:161 s. 45).

Staten inträder i arbetstagarens rätt till utdelning på belopp motsvarande lönegarantiersättningen

15. Av 28 § första stycket lönegarantilagen framgår att staten i fråga om utbetalat garantibelopp inträder i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären, men också att staten inte inträder i arbetstagarens förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen.

16. Bestämmelsen kan inte förstås på annat sätt än att staten träder in i arbetstagarens ställe beträffande det utbetalade garantibeloppet, dock utan förmånsrätt, och har rätt till den utdelning som kan utfalla på den delen av arbetstagarens fordran.

Statens företrädesrätt

17. Frågan är därefter om staten har företräde framför arbetstagaren till utdelning på arbetstagarens återstående oprioriterade fordringar i de fall utdelning enligt vad som nyss sagts inte täcker den utbetalade lönegarantiersättningen.

18. I 28 § andra stycket lönegarantilagen anges att utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten upp till detta belopp.

19. Bestämmelsen talar för att staten, också vid sidan av inträdet i arbetstagarens ställe såvitt avser den utbetalade garantiersättningen, har rätt till den utdelning som belöper på arbetstagarens fordran. Detta bekräftas av bestämmelsens förarbeten där det framgår att staten har företrädesrätt framför arbetstagaren om denne av någon anledning har kvar en del av sin fordran (se prop. 1970:201 s. 88).

20. Som har framgått kan lönegarantiersättning numera utgå också för oprioriterade lönefordringar och staten inträder inte längre i arbetstagarens

förmånsrätt. Detta har dock inte föranlett några sakliga ändringar i 28 § andra stycket lönegarantilagen. Bestämmelsen ger alltså alltså alljämt företrädesrätt för staten.

Hur långt sträcker sig företrädesrätten?

21. Statens företrädesrätt gäller naturligtvis endast upp till det belopp som har utgått enligt garantin (se 28 § andra stycket lönegarantilagen).

22. Av bestämmelsen framgår emellertid också att företrädesrätten gäller utdelning i konkurs för ”arbetstagarens fordran *som ersatts av garantin*”. Staten ska alltså i utdelningsförslaget ges företräde framför en arbetstagare endast i den utsträckning hans eller hennes fordran har ersatts av garantin.

23. Vid bedömningen av om en fordran på detta sätt har ersatts av lönegarantin måste beaktas att en arbetstagare, men inte staten, har förmånsrätt enligt 12 och 13 §§ förmånsrättslagen. Det måste också beaktas att utbetalad lönegarantiersättning ska avräknas vid bestämmande av hur stor del av arbetstagarens fordran som är förenad med förmånsrätt (se p. 14). Det innebär att staten många gånger kan ha ett oprioriterat regresskrav som uppgår till relativt betydande belopp samtidigt som arbetstagaren förlorar sin förmånsrätt när ersättning betalas ut.

24. Bestämmelsen i 28 § andra stycket lönegarantilagen bör inte ges en tolkning som innebär att en arbetstagare hamnar i ett sämre ekonomiskt läge än om lönegarantiersättning inte hade betalats ut. En fordran bör därför anses vara ersatt av garantin i bestämmelsens mening först när arbetstagaren genom garantin och utdelning i konkursen sammantaget har fått ett belopp som motsvarar det som han eller hon skulle ha fått utan någon lönegaranti.

25. Om arbetstagarens fordran på detta sätt har ersatts genom garantin har emellertid staten enligt 28 § andra stycket rätt till all utdelning som belöper på arbetstagarens fordran upp till utbetalat garantibelopp.

Kan arbetstagaren välja vilken fordran som lönegarantin ska avse?

26. Som framgått av det föregående ska enligt 12 a § förmånsrättslagen vad som har utgått genom lönegaranti avräknas när den enskildes förmånsrätt enligt 12 § bestäms. Det får alltså påtaglig betydelse för arbetstagarens ställning i konkursen om lönegarantiersättning utgår för en fordran med eller utan förmånsrätt. Detta har väckt frågan om en arbetstagare kan få välja vilken fordran som ersättningen ska avse.

27. Enligt 7 § lönegarantilagen lämnas betalning för sådan fordran på bl.a. lön som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen. Lönegaranti lämnas enligt 7 a § lönegarantilagen också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. En sådan fordran är oprioriterad. Som framgått infördes ordningen med lönegaranti för oprioriterad uppsägningslön först 2004. Lagregleringens utformning och bakgrund talar närmast för att lönegarantin i första hand är tänkt att ersätta fordringar med förmånsrätt.

28. Till bilden hör vidare att en valrätt för arbetstagaren medför att han eller hon, genom att i första hand begära lönegarantiersättning för sin oprioriterade fordran på uppsägningslön, skulle kunna behålla förmånsrätten för sin lönefordran och samtidigt genom lönegarantin få full ersättning för den oprioriterade fordringen eller en del av den. Det skulle leda till att en enskild arbetstagare genom sina val skulle kunna påverka utdelningen för övriga borgenärer. Detta måste anses mindre väl förenligt med grundtankarna bakom konkursinstitutet och med regleringen i 12 a § förmånsrättslagen.

29. Mot denna bakgrund bör som princip – i en situation där en arbetstagare har såväl oprioriterade som prioriterade fordringar – lönegarantiersättning i första hand anses avse fordringar med förmånsrätt. Med de begränsningar i statens företrädesrätt som följer av det föregående (se p. 21–24) kommer en sådan ordning inte att försätta arbetstagaren i ett sämre läge än det som hade gällt utan lönegaranti.

Slutsatser i detta fall

30. Staten har i konkursen bevakat sina regresskrav för utbetalad lönegaranti på det sätt som krävs.

31. Med utgångspunkt i det som har sagts i det föregående kan staten ha rätt till utdelning utöver vad som följer av utdelningsförslaget (se p. 17–25). Också de beräkningar som gjorts av konkursförvaltarna tyder på att en sådan rätt föreligger. Frågan om staten i relation till arbetstagarens resterande fordringar har rätt till en del av utdelningen (jfr p. 24) eller hela utdelningen (jfr p. 25) måste avgöras för varje arbetstagare för sig.

32. Ärendet ska därför återförvisas till konkursförvaltarna.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Agneta Bäcklund, Dag Mattsson (skiljaktig), Petter Asp (referent) och Cecilia Renfors
Föredragande justitiesekreterare: Josefine Wendel

Datum
2020-02-12

Mål nr Ö 2167-19
Bilaga

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Dag Mattsson är skiljaktig i fråga om motiveringen enligt följande.

Utdelning i konkurs för en arbetstagares fordran som har ersatts av lönegarantin tillfaller staten upp till det beloppet (28 § andra stycket lönegarantilagen). Det innebär att staten med sitt regresskrav för den utbetalda lönegarantin ska gå före arbetstagaren, när de båda konkurrerar om utdelningen (jfr prop. 1970:201 s. 86 f.).

Regleringen i lönegarantilagen avviker från vad som enligt allmänna principer gäller när en borgensmans regressfordran konkurrerar med borgenärens fordran.

Det förhållandet att staten har getts företrädesrätt för den utbetalda lönegarantin kan förklaras med att arbetstagaren ju har fått pengarna av staten. När staten ställer upp och garanterar lönen är det rimligt att staten först ska kunna kräva in vad den har lagt ut, innan arbetstagaren kan få mer pengar från arbetsgivaren. Lönegaranti är en socialt motiverad förmån som innebär väsentliga praktiska och rättsliga fördelar för arbetstagaren. Med lönegarantin kan arbetstagaren snabbt och säkert få ut lön och staten tar hand om risken; det är en gratis garanti mot risken för löneförlust men inte ett bidrag. Statens krav för

Dok.Id 177248

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

den utbetalda lönegarantin ska därför gå före arbetstagarens fordran, om det är så att arbetstagaren har en kvarstående oprioriterad lönefordran och pengarna inte räcker till båda. Genom att kostnaderna för staten på så sätt minskar kan lönegarantisystemet upprätthållas.

Lönegarantilagen utgår från att statens företrädesrätt för sitt regresskrav ska gälla oinskränkt i arbetstagarens samtliga oprioriterade lönefordringar, upp till det garantibelopp som har betalats ut. Oprioriterade fordringar har inbördes lika rätt och någon skillnad på dem ska inte göras beroende på vad de avser (se 18 § förmånsrättslagen med ett speciellt undantag).

Den oinskränkta företrädesrätten framgår enligt min mening av lagtexten i 28 § andra stycket lönegarantilagen (jfr också prop. 2007/08:161 s. 37).

Vid tillämpningen ska hänsyn alltså inte tas till vad som gällt om arbetstagaren inte hade valt att utnyttja lönegarantin. Bestämmelsen i 12 a § förmånsrättslagen om avräkning för utbetald lönegaranti enligt 7 § lönegarantilagen avser hur stor förmånsrätten är, inte hur stor lönegarantin och företrädesrätten kan vara. När arbetstagaren har begärt lönegaranti och fått pengarna av staten, kan statens företrädesrätt för sitt regresskrav mot arbetsgivaren inte begränsas med hänvisning till att det faktiskt hade varit bättre för arbetstagaren om han eller hon inte hade fått garantipengarna.

I en situation som den i målet ska ett utdelningsförslag därmed principiellt sett utformas på det sätt som rekommenderas av Erik Danhard i Konkursarbetsrätt, 6 uppl. 2018, s. 365 f.

Eftersom statens företrädesrätt inte har beaktats i det upprättade utdelningsförslaget, ska ärendet återförvisas till konkursförvaltarna för upprättande av ett nytt förslag.